

Teresa Cabré, *Terminology. Cognition, language and communication*, Amsterdam/Filadèlfia, John Benjamins, 2023, *IVITRA Research in Linguistics and Literature Studies, Editions and Translations*, vol. 36., 371 p. ISBN: 978-90-272-1402-7.

El nom de Teresa Cabré està unit indefectiblement a la terminologia, a la catalana, a l'espanyola, a la que no té gentilici. El 1985 va ser la primera directora del Centre de Terminologia Catalana, el TERMCAT. El va crear i, com a directora i ànima de l'IULA (Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra), ha posat les bases d'una disciplina tan nova com necessària en el món actual: la ciència dels termes, aquells mots que ens permeten comunicar el coneixement especialitzat. En la introducció al volum, l'autora fa algunes consideracions sobre la seua trajectòria científica i professional, una informació molt valuosa per a contextualitzar el contingut del volum. Aquesta introducció, potser massa sintètica per al lector interessat, ens explica el gir des de la lexicografia a la terminologia i reflexiona sobre el repte que va significar per a Cabré el fet de passar de l'àmbit acadèmic, com a especialista ineludible en lexicografia i en terminologia, a l'àmbit aplicat, polític en definitiva, al capdavant del TERMCAT: «Putting the TERMCAT in operation was a huge job» (p. 3), ens explica, lapidària. I recorda que va haver de posar en marxa una metodologia de treball terminològic orientat a la replega i la normalització de termes en català, va crear les bases de dades que donarien lloc al Cercaterm, una eina impressionant de difusió de terminologia, va formar equips de treball i va difondre tota aquesta activitat arreu.

La recent publicació del llibre *Terminology. Cognition, language and communication* (John Benjamins, 2023) és una fita que hem de celebrar i compartir. Es tracta d'una selecció de 21 articles publicats en castellà i en francès, fonamentalment, entre els anys 2000 i 2015. Si mirem la bibliografia final, podem comprovar que es tracta de 21 dels 35 treballs individuals publicats en els quinze primers anys del segle XXI.

Aquesta obra se suma a dues obres prèvies. A Teresa Cabré li devem el manual *Terminologia* (Barcelona, Empúries, 1992), traduït al castellà l'any següent (1993), obra de referència inexcusable per a qualsevol persona que s'aproxime a aquesta disciplina lèxica aplicada. El 1999 va veure la llum un primer recull d'articles, *La Terminología. Representación y comunicación* (Barcelona, IULA), que cobreix l'etapa que va del 1992 al 1999. Aquestes tres obres, doncs, ens permeten fer un seguiment de la disciplina i també de les contribucions, innovadores i coherents, de Cabré a l'àrea.

El volum reuneix i organitza treballs fins ara esparços, cosa que permet al lector tenir una visió global de la contribució de Cabré. A més, pel fet de presentar-los en anglès, els aproxima a molts més lectors dels que ha tingut fins ara la recerca de Cabré. L'obra ofereix un panorama de les principals aportacions de Cabré a la terminologia des d'una perspectiva teòrica, concretada en la Teoria Comunicativa de la Terminologia, metodològica i aplicada.

Els 21 articles s'organitzen en dos blocs: I. *Fundamental elements of terminology as a field of knowledge* i II. *Terminology at the intersection between interdisciplinarity and transdisciplinarity*.

El primer bloc s'ocupa dels aspectes fonamentals d'aquesta àrea de coneixement i desenvolupa la Teoria Comunicativa de la Terminologia (TCT) com a alternativa a la Teoria General de la Terminologia, que parteix de Wüster, considerat el pare de la terminologia. L'autora revisa els inicis de la terminologia des d'una perspectiva crítica, però sense perdre el context en què es va crear —recordem que Wüster era enginyer, no lingüista—, cosa que explica les limitacions que anys després molts estudiosos posarien de manifest. La identificació de les limitacions (un grau d'idealisme excessiu, un reduccionisme de la terminologia al llenguatge científic, que deixa de banda altres llenguatges d'especialitat, i una orientació exclusivament estandarditzadora) és la base sòlida en què Cabré ha bastit la seua teoria. En contraposició amb la visió clàssica, la TCT incideix en la dimensió discursiva (no només lèxica) de la terminologia i l'emmarca necessàriament en l'àmbit dels llenguatges d'especialitat (incloent-hi els científics i tècnics però també d'altres) i la comunicació.

Aquesta perspectiva general, que entronca amb l'anàlisi del discurs o la lingüística cognitiva, implica adoptar una perspectiva multidimensional o polièdrica (terme que Cabré usa sovint i que dona títol al capítol 4) i també duu a redefinir el concepte de terme i a adoptar una perspectiva dinàmica segons la qual una paraula no és inherentment un terme (o no), sinó que és el context el que determina si s'usa com a terme o no. Cabré ho diu clarament: «We believe words (used throughout this article as a synonym of 'nonterms') and terms are not different units: a term is not a unit in its own right, but only a value associated with all lexical units» (p. 75).

Des d'aquesta perspectiva, un terme s'ha d'analitzar des de tres perspectives complementàries: la cognitiva (el concepte), la lingüística (el terme) i la social o comunicativa (la situació). És el que l'autora denomina com a *model de les portes*, que es treballa en diversos capítols i s'aplica a la definició del concepte de terme en el capítol II, en el qual es revisen aproximacions prèvies a aquest concepte. Cada un dels tres components (concepte, terme, context) és una porta, un punt d'accés, que hem d'obrir per poder entendre com funcionen les unitats lèxiques especialitzades. I això implica que la terminologia és una àrea de coneixement interdisciplinària, que demana la contribució harmònica de diverses teories aplicades a un mateix objecte: la unitat terminològica.

Però Teresa Cabré no és només una teòrica, sinó una participant activa com a gestora i creadora de la terminologia catalana. El capítol 7 ens recorda la creació del TERMCAT i les relacions amb l'*Office de la langue française* (l'actual *Office québécois de la langue française*), institució creada el 1961 i que va ser l'espill en què es mirà el català, de la mà de Cabré. I, encara més, Cabré és professora i ha exercit formant traductors. Això duu a interessantíssimes reflexions sobre la relació entre terminologia i traducció, i com ensenyar la terminologia a traductors i traductores en formació partint no del mot sinó del text (cap. 8).

El text, en general, i el text especialitzat són també objecte de reflexió. Quan anem al text, no hi ha relació biunívoca concepte-terme, aquell ideal del qual partien els primers teòrics de la terminologia, sinó variació. En els textos especialitzats, no hi ha el que «ha de ser» sinó el que «és». L'autora afirma: «According to our conception of a term, there is no basis for asserting that terms are not polysemic and that words are. Firstly, we believe that all lexical units are polysemic given that, in our view, polysemy implies the fact of being associated with groups of semantic traits that are activated in different situations» (p. 171). L'homonímia només es dona (i encara no sempre) dins d'una àrea d'especialitat concreta.

El segon bloc s'ocupa de la terminologia com a pràctica i com a component essencial d'altres disciplines. S'inicia amb dos articles sobre la metodologia de la terminologia. El primer (cap. 13) parteix de la distinció entre la terminologia descriptiva i la prescriptiva, i estableix els principis del treball terminològic (o, millor dit, terminogràfic) en el marc de la TCT. El segon (cap. 14) reflexiona sobre la influència de la teoria terminològica sobre el treball terminogràfic sistemàtic (el que treballa amb un nombre més o menys elevat de termes), sobre com aquest s'ha vist influït, a més, pel desenvolupament d'eines informàtiques cada vegada més potents i variades, i, finalment, sobre la relació entre terminografia i corpus. Es complementa amb la presentació del sistema TERMINUS, una plataforma que integra un corpus especialitzat

i un sistema de gestió terminològica basada en l'extracció semiautomàtica de termes. Els capítols del 15 al 21 s'ocupen de relacions interdisciplinàries i transdisciplinàries: documentació, traducció especialitzada, estandardització i normalització i implantació terminològiques (planificació lingüística), formació en terminologia per a terminòlegs i per a altres professionals i neologia.

El darrer capítol, «Foundations for a theory of lexical neologisms», ens retorna al principi, a la teoria. El subtítol, «First reflections», sobta com a capítol final i alhora s'ajusta perfectament al tarannà de Cabré: sempre hi ha més coses a reflexionar, és a dir, més camí. El darrer apartat del darrer capítol, el 21, es titula «As a provisional conclusion». «We hope to have the strength and enthusiasm required to achieve the final goal we have set ourselves», ens diu l'autora. Quedem, doncs, a l'espera de més contribucions. De força i d'entusiasme no li'n falten.

No podem acabar sense dedicar unes paraules als col·laboradors necessaris d'aquesta obra. Mercè Lorente, que ha coordinat l'edició; les persones que han traduït els capítols, Steven Norris (l'editor lingüístic), Besharat Fathi, i Sheila Queralt; i també Mariona Arnau, Elisabet Llopart i Jorge Mario Porras, que han col·laborat en les tasques d'edició. La selecció i la traducció dels articles no és una tasca menor, sobretot quan es fa tan bé com en aquest cas.

Les contribucions d'aquest volum es mouen entre el passat, el present i el futur de la terminologia, un recorregut en què les preguntes són tan importants com les respostes. Cabré explica i opina, guia el lector amb mà experta. Els capítols són testimoni del recorregut que ha fet la terminologia, les propostes i les controvèrsies que han donat forma a la disciplina. A més, l'obra ofereix una anàlisi detallada i comprensiva de la proposta de l'autora, la Teoria Comunicativa de la Terminologia, una visió moderna i polièdrica d'una àrea d'estudi i praxi imprescindible en el món actual.

MARIA JOSEP CUENCA ORDINYANA
Universitat de València / IIFV / IEC
maria.j.cuenca@uv.es
ORCID 0000-0001-8606-7131